

Politycy dyplomaci i żołnierze

Politycy
dyplomaci
i żołnierze

WYDAWNICTWO
UNIWERSYTETU
ŁÓDZKIEGO

Politycy dyplomaci i żołnierze

Studia i szkice z dziejów stosunków
międzynarodowych w XX i XXI wieku

ofiarowane Profesorowi

Andrzejowi Maciejowi Brzezińskiemu

w 70. rocznicę urodzin

pod redakcją

Dariusza Jeziornego

Sławomira M. Nowinowskiego

Radostawa Pawła Żurawskiego vel Grajewskiego

Dariusz Jeziorny, Sławomir M. Nowinowski, Radosław Paweł Żurawski *vel* Grajewski
– Uniwersytet Łódzki, Wydział Filozoficzno-Historyczny
Katedra Historii Powszechnej Najnowszej, 90-219 Łódź, ul. A. Kamińskiego 27a

RECENZENT

Robert Majzner

REDAKTOR INICJUJĄCY

Iwona Gos

REDAKTOR WYDAWNICTWA UŁ

Bogusław Pielat

SKŁAD I ŁAMANIE

AGENT PR

PROJEKT OKŁADKI

Katarzyna Turkowska

Zdjęcie wykorzystane na okładce: © Depositphotos.com/fraeje/infocus

© Copyright by Authors, Łódź 2017

© Copyright for this edition by Uniwersytet Łódzki, Łódź 2017

Wydane przez Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego

Wydanie I. W.08168.17.0.K

Ark. wyd. 50,0; ark. druk. 47,75

ISBN 978-83-8088-763-3

e-ISBN 978-83-8088-764-0

Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego

90-131 Łódź, ul. Lindleya 8

www.wydawnictwo.uni.lodz.pl

e-mail: ksiegarnia@uni.lodz.pl

tel. (42) 665 58 63

Spis treści

<i>Tabula Gratulatoria</i>	9
<i>Wstęp</i>	11
<i>Bibliografia publikacji naukowych prof. dr. hab. Andrzeja Macieja Brzezińskiego</i>	15

Schyłek Belle époque i Wielka Wojna

Przemysław Piotr Damski , <i>Doktryny „izolacji”. Amerykańska i brytyjska polityka odosobnienia przed I wojną światową.</i>	31
Jan Pajor , <i>Okoliczności zawarcia i próba oceny porozumienia Lansing-Ishii</i>	53

5

Dwudziestolecie międzywojenne

Tomasz Paluszyński , <i>Aspekt białoruski wschodniobałtyckiej rywalizacji Ententy i niemieckiej prawicy wojskowej w pierwszej połowie 1919 roku</i>	69
Wojciech Materski , <i>Gruzińska misja dyplomatyczna w kulisach paryskiej konferencji pokojowej</i>	85
Halina Parafianowicz , <i>„Syndrom Trianon” a zabiegi Węgrów o poparcie w Stanach Zjednoczonych po pierwszej wojnie światowej</i>	101
Janusz Faryś , <i>Od Rapallo do Locarno. Polityka europejska a bezpieczeństwo Polski 1922–1925</i>	117
Paweł Samuś , <i>Pierwszy Kongres Mniejszości Narodowych Europy (14–16 X 1925)</i>	131
Jan Pisuliński , <i>Ukraińskie skargi w Lidze Narodów na nieprzestrzeganie przez Polskę traktatu mniejszościowego</i>	147
Stanisław Sierpowski , <i>Stowarzyszenie Przyjaciół Ligi Narodów w Polsce w świetle kongresu z 1925 r.</i>	159
Krzysztof Maciej Szudarek , <i>Próby wprowadzenia systemu Single Transferable Vote w wyborach do Rady Ligi Narodów (1926–1927) z perspektywy brytyjskiej dyplomacji</i>	175
Justyna Piątek , <i>Amerykańsko-brytyjski spór o prawa stron wojujących w 1929 r.</i>	207
Hanna Marczevska-Zagdańska , <i>Od przyjaźni, przez zerwanie do sojuszu. Meandry relacji amerykańsko-sowieckich do 1941 r.</i>	223

Mariusz Wołos , <i>Pułkownik dyplomowany Edmond Mendras jako pierwszy francuski attaché wojskowy w Związku Sowieckim w latach 1933–1934</i>	239
Andrzej Essen , <i>Plan Hodży. Czechosłowackie próby rozwoju gospodarczej współpracy państw dunajskich w 1936 roku</i>	273
Sławomir M. Nowinowski , <i>„Polskie” posiedzenie rządu ČSR w dniu 29 września 1938 r.</i> ..	283
Dariusz Jeziorny , <i>Ewakuacja brytyjskich ochotników walczących w Hiszpanii w działaniach Foreign Office (1938–1939)</i>	297
Bartosz Kaczorowski , <i>„Uwięnczenie dzieła”. Przesłanki podpisania układu o przyjaźni i nieagresji między Hiszpanią a Portugalią z 17 marca 1939 r.</i>	311
Marek Kornat , <i>Koncepcja przemarszu Armii Czerwonej przez terytorium Polski (1934–1939)</i>	327

Druga wojna światowa

Michał Jerzy Zacharias , <i>Światowa rewolucja czy dyplomatyczna kalkulacja? Stalin i początki II wojny światowej</i>	349
Jacek Pietrzak , <i>Przedstawiciele dyplomatyczni RP w państwach Bliskiego Wschodu (1939–1945). Szkic do portretu zbiorowego</i>	367
Albin Głowacki , <i>O początkach działalności uralskiej Delegatury Ambasady RP w ZSRR</i> ...	393
Przemysław Waingertner , <i>Próby konsolidacji środowiska zetowego w sojusznicznym Londynie (1940–1943). Z dziejów polskiego uchodźstwa w latach II wojny światowej</i>	405
Tadeusz Dubicki , <i>Polskie inicjatywy na rzecz wyprowadzenia Rumunii z sojuszu z III Rzeszą (1941–1944)</i>	421
Radosław Żurawski vel Grajewski , <i>Władze brytyjskie wobec kwestii wysłania oficerów czechosłowackich do ZSRR (lutym–czerwiec 1944 r.)</i>	439
Józef Łaptos , <i>Geneza UNRRA. W poszukiwaniu paradygmatu powojennego ładu międzynarodowego</i>	453

Świat po drugiej wojnie światowej

Jakub Polit , <i>Cesarz Showa i amerykańsko-brytyjska okupacja Japonii, 1945–1951.</i>	471
Andrzej Dubicki , <i>Wznowienie stosunków dyplomatycznych pomiędzy Polską a Rumunią po II wojnie światowej</i>	493
Aleksandra Sylburska , <i>Kryzys „tysiącletniej przyjaźni”. Relacje polsko-węgierskie w latach 1946–1948 w świetle dokumentów polskiej placówki dyplomatycznej w Budapeszcie</i>	511
Jacek Tebinka , <i>Rola wywiadu w okresie zimnej wojny</i>	525
Wojciech Marciniak , <i>Funkcjonowanie Ambasady PRL w Moskwie na przełomie stalinizmu i „odwilży” w świetle raportu Wacława Lewikowskiego (1956 r.)</i>	539
Agnieszka Kiszelińska-Węgrzyńska , <i>Polska na tle polityki sąsiedztwa kanclerza Bruno Kreisky’ego w latach 1970–1983.</i>	561
Paulina Matera, Rafał Matera , <i>Uwarunkowania polityczne, ekonomiczne i społeczne wprowadzenia sankcji gospodarczych wobec Republiki Południowej Afryki przez Stany Zjednoczone w 1986 r.</i>	587

Wokół problemów współczesności

Jadwiga Kiwerska , <i>Ameryka i proces jednoczenia Niemiec</i>	607
Sławomir Szczesio , <i>Problem kosowski w polityce Stanów Zjednoczonych (1989–1991) – zarys problemu</i>	625
Jacek Reginia-Zacharski , <i>Dyplomatyczne próby zakończenia wojny w Bośni i Hercegowinie (1992–1995)</i>	647
Artur Rosiak , <i>Wpływ grupy Akazu na sytuację w Rwandzie przed rokiem 1994</i>	675
Patrycja Domejko-Kozera , <i>Hiszpania w Unii Europejskiej w okresie pierwszego rządu J.M. Aznara (1996–2000) – priorytety i relacje z najważniejszymi partnerami</i>	699
Bogdan Koszel , <i>Unia dla Śródziemnomorza jako próba wzmocnienia pozycji Francji w basenie Morza Śródziemnego w XXI wieku</i>	717
Przemysław Żurawski vel Grajewski , <i>Deficyt demokracji jako źródło kryzysu Unii Europejskiej – Grecja – studium przypadku</i>	731
Indeks nazwisk	749

Tabula Gratulatoria

Zbigniew Anusik
Radosław Bania
Daniel Boćkowski
Anna Brzezińska
Henryk Bułhak
Jolanta Daszyńska
Małgorzata Dąbrowska
Jerzy Eisler
Witold Filipczak
Mirosław Filipowicz
Mirosław Golon
Tadeusz Grabarczyk
Andrzej Harasimowicz
Marzena Iwańska
Patrycja Jakóbczyk-Adamczyk
Witold Jarno
Katarzyna Jedynakiewicz-Mróz
Krzysztof Kania
Małgorzata Karkocha
Agnieszka Kastory
Jarosław Kita
Andrzej Kobus
Maciej Kokoszko
Jolanta Kolbuszewska
Andrzej Kompa
Ewelina Kostrzewska
Anna Kowalska-Pietrzak
Krzysztof Lesiakowski

Mirosław Leszka
Małgorzata Łapa
Robert Łoś
Sławomir Łukasiewicz
Grzegorz Markiewicz
Piotr M. Majewski
Kirił Marinow
Robert Majzner
Mariusz Misztal
Krzysztof Mucha
Małgorzata Nossowska
Mieczysław Nurek
Leszek Olejnik
Artur Patek
Tomasz Pietras
Sebastian Pilarski
Kamil Piskała
Jan Piskurewicz
Marek Przeniosło
Wiesław Puś
Waldemar Rezmer
Piotr Robak
Tomasz Schramm
Marta Sikorska-Kowalska
Wojciech Skóra
Irena Stawowy-Kawka
Rafał Stobiecki
Piotr Szkutnik

Alicja Szymczak
Jan Szymczak
Michał Trębacz
Zofia Trębacz
Jacek Walicki
Ewa Wiatr

Małgorzata Willaume
Marcin Wolniewicz
Krzysztof P. Woźniak
Grzegorz Zackiewicz
Joanna Żelazko
Stanisław Żerko

Александр Прокто

Oddawany do rąk Czytelników tom studiów i szkiców z dziejów stosunków międzynarodowych w XX i XXI w. jest dedykowany Panu Profesorowi Andrzejowi Maciejowi Brzezińskiemu, wybitnemu historykowi i nauczycielowi akademickiemu.

Profesor Andrzej Maciej Brzeziński urodził się 14 listopada 1947 r. we Włocławku. W rodzinnym mieście uczęszczał do III Liceum Ogólnokształcącego im. Marii Konopnickiej, gdzie w 1965 r. zdał egzamin dojrzałości. Konsekwencją rozbudzonych w dzieciństwie zainteresowań przeszłością było podjęcie wkrótce potem studiów historycznych na Wydziale Filozoficzno-Historycznym Uniwersytetu Łódzkiego. Spośród zatrudnionych tam badaczy największy wpływ na niego wywarli doc. dr hab. Władysław Bortnowski, prof. dr hab. Józef Dutkiewicz i doc. dr Zofia Libiszowska. Nagrodzona najwyższym laurem w konkursie im. Aleksandra Zawadzkiego praca magisterska *Zespoły teatralne Wojska Polskiego w latach 1943–1949* otworzyła Andrzejowi Maciejowi Brzezińskiemu drogę do kariery naukowej. W 1970 r. został asystentem w Zakładzie Historii Powszechnej Nowożytnej i Najnowszej UŁ. W latach 1974–1975 odbył staż naukowy w Uniwersytecie im. Michaiła W. Łomonosowa w Moskwie. Pod kierunkiem doc. dr. Waldemara Michowicza przygotował wówczas rozprawę *Sprawa porozumienia angielsko-rosyjskiego w latach 1903–1907* (opublikowaną w skróconej wersji w 1979 r.). Na jej podstawie uzyskał 11 listopada 1976 r. stopień doktorski.

Z awansem na stanowisko adiunkta wiązało się poszerzenie zainteresowań badawczych dr. Andrzeja Macieja Brzezińskiego. W ich centrum znalazły się kwestie bezpieczeństwa i rozbrojenia w polityce zagranicznej III Republiki. Rezultatem żmudnych studiów, poprzedzonych rozległymi kwerendami w archiwach polskich i francuskich, były liczne artykuły oraz trzy monografie: *Dyplomacja francuska wobec Konferencji Rozbrojeniowej*

w Genewie (2 II 1932 – 31 V 1937) (1987), *Zagadnienie bezpieczeństwa zbiorowego w Europie w polityce zagranicznej Francji (1919–1939)* (1992) oraz *Warszawa – Paryż – Genewa. Sojusz polsko-francuski a problem rozbrojenia w dwudziestoleciu międzywojennym (1919–1937)* (1996). Pierwsza z nich stała się podstawą do nadania autorowi 21 maja 1987 r. stopnia doktora habilitowanego.

Niespełna dekadę zajęło Andrzejowi Maciejowi Brzezińskiemu pokonanie pozostałych szczebli w karierze naukowej. 1 czerwca 1988 r. został docentem, a niemal dokładnie półtora roku później profesorem nadzwyczajnym. Tytuł profesora zwyczajnego prezydent RP nadał mu 16 grudnia 1996 r. W tym samym okresie kierował najpierw Zakładem Historii Powstania Najnowszej UŁ (1993–1997), a następnie Katedrą Historii Powstania Najnowszej UŁ (od 1 października 1997 do 30 września 1996 r.). Pełnił także funkcję zastępcy redaktora (1992–1996) i redaktora naczelnego serii *Folia Historica* wydawnictwa „Acta Universitatis Lodzianensis” (1997–1999). Był członkiem Łódzkiego Towarzystwa Naukowego (1989–2008), Komisji Ekspertów Ministerstwa Edukacji Narodowej (1992–1994), Komisji Badań nad Pokojem Oddziału Polskiej Akademii Nauk w Łodzi (1999–2006), Komisji Historii Stosunków Międzynarodowych Komitetu Nauk Historycznych Polskiej Akademii Nauk (2000–2002) oraz Komitetu Nauk Historycznych Polskiej Akademii Nauk (2002–2006). Od roku 2001 zasiada w Radzie Programowej łódzkiego periodyku „Przegląd Nauk Historycznych”.

Zaangażowanie w prace organizacyjne nie przeszkodziło prof. Andrzejowi Maciejowi Brzezińskiemu w kontynuowaniu badań naukowych. Oprócz stażu w Centre international des étudiants et stagiaires w Paryżu (1989) odbył misje profesorskie na uniwersytecie w Oslo (1997) oraz w Archiwum UNESCO (1999). Grant Komitetu Badań Naukowych umożliwił z kolei kwerendę w archiwum Ligi Narodów w Genewie (1998). Studia nad dyplomacją polską podczas II wojny światowej zaowocowały m.in. monografią *Kwestia powojennej organizacji bezpieczeństwa w polityce zagranicznej rządu RP na uchodźstwie 1939–1945* (1999). Z czasem uwagę Profesora w coraz większym stopniu przykuwał wkład polskich intelektualistów w rozwój współpracy międzynarodowej w okresie międzywojennym. Analizował go nie tylko w wielu artykułach, ale także w źródłowych monografiach: *Polska Komisja Międzynarodowej Współpracy Intelktualnej (1924–1939)* (2001) oraz *Oskar Halecki a Liga Narodów. Poglądy i działalność* (2016). Spod Jego pióra wyszły cieszące się dużą popularnością syntezy dziejów Monako oraz Grecji w XX w.

Na uznanie zasługuje również aktywność dydaktyczna prof. Andrzeja Macieja Brzezińskiego. Pod Jego kierunkiem powstało przeszło 150 prac magisterskich i licencjackich. Dotychczas wypromował 13 doktorów (wkrótce liczba ich jeszcze wzrośnie). Niejednokrotnie występował w roli recenzenta w przewodach doktorskich i habilitacyjnych.

Za dokonania naukowe prof. Andrzej Maciej Brzeziński zostały odznaczony Medalem Komisji Edukacji Narodowej (1994) oraz Złotym Krzyżem Zasługi (2000). Otrzymał również Nagrodę Ministra Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki (1977) oraz Nagrodę Ministra Edukacji Narodowej (1988). Jego monografia *Oskar Halecki a Liga Narodów. Poglądy i działalność* została wyróżniona w Konkursie na Najlepszą Książkę Akademicką w Roku 2017 oraz Konkursie Historycznym Ministra Spraw Zagranicznych 2017 w kategorii: Najlepsza publikacja w języku polskim z zakresu historii polskiej dyplomacji. Laureatem indywidualnych i zespołowych nagród Rektora UŁ prof. Andrzej Maciej Brzeziński był aż siedmiokrotnie (1992, 1997, 1998, 2000, 2002, 2003, 2017).

Niniejsza obszerna publikacja jest wynikiem pracy zespołu blisko czterdziestu autorów z wielu ośrodków akademickich w całej Polsce, którzy ochotnie odpowiedzieli na apel wzywający ich do uczczenia jubileuszu pięćdziesięciolecia rozpoczęcia pracy naukowej przez Pana Profesora Brzezińskiego wspólnym tomem. Reprezentują oni przynajmniej trzy generacje historyków: od doświadczonych badaczy – od lat zaprzyjaźnionych z Jubilatem – rówieśników Pana Profesora, poprzez grono Jego uczniów – tych, którzy osiągnęli już samodzielność naukową przygotowując w kierowanym przez Niego zespole własne rozprawy habilitacyjne, aż do najmłodszych adeptów Klio, których prac doktorskich Pan Profesor był promotorem lub recenzentem. To zróżnicowanie pokoleniowe, związany z nim w oczywisty sposób różnorodny zasób doświadczeń badawczych, odmienny moment rozwoju naukowego poszczególnych autorów, wreszcie szeroka gama problemów, którym poświęcili oni swoje studia, dały w efekcie dość rozległą panoramę stanu współczesnej historiografii polskiej dotyczącej dziejów stosunków międzynarodowych w XX i XXI w. – pól badawczych przez nią podejmowanych czy kierunków, w których owe badania mają się szansę rozwinąć.

W książce zawarte zostały teksty dotyczące różnych aspektów stosunków międzynarodowych – począwszy od schyłku *La Belle Époque* przed pierwszą wojną światową poprzez dwudziestolecie międzywojenne, drugą wojnę światową i panujący po niej ład pojałtański a na problemach współczesnego świata skończywszy. Ta rozległość chronologiczna pomieszczonych w publikacji szkiców odzwierciedla także obszar zainteresowań naukowych Pana Profesora Brzezińskiego. Prezentowane odrębne problemy badawcze ukazano przez pryzmat działań konkretnych polityków, dyplomatów i żołnierzy – bohaterów opisywanych wydarzeń i głównych aktorów oraz animatorów badanych procesów, przedsięwzięć czy opisywanych instytucji. Mimo różnorodności podejmowanych tematów wszystkie one mieszczą się w nurcie szeroko rozumianej historii relacji międzynarodowych, międzypaństwowych czy też stosunków

dypłomatycznych. Taki dobór rozpraw nadaje prezentowanemu tomowi pewien spójny charakter, czyniąc zeń wieloautorskie studium adresowane przede wszystkim do historyków i miłośników najnowszych politycznych, jak i dypłomatycznych dziejów świata w XX i początkach XXI w.

*Dariusz Jeziorny
Sławomir M. Nowinowski
Radosław Paweł Żurawski vel Grajewski*

Bibliografia publikacji naukowych prof. dr. hab. Andrzeja Macieja Brzezińskiego

1968

Badania obozu naukowego w Mrągowie, „Komunikaty Mazursko-Warmińskie” 1968, nr 4 (102), s. 675–678 (współautor: Janusz Skodlarski).

1969

Badania obozu naukowego w Mrągowie, „Komunikaty Mazursko-Warmińskie” 1969, nr 4 (106), s. 665–669.

15

1972

Dyplomacja angielska a Komuna Paryska 1871 r. w świetle opublikowanej korespondencji królowej Wiktorii, „Zeszyty Naukowe UŁ” [Łódź] 1972, ser. I, z. 87, s. 51–58.

Eksterminacja ludności powiatu piotrkowskiego w latach 1939–1945, „Rocznik Łódzki” 1972, t. XVI (XX), s. 129–152.

Sprawozdanie z sesji naukowej poświęconej stuleciu Komuny Paryskiej 1871 r., „Zeszyty Naukowe UŁ” [Łódź] 1972, ser. I, z. 87, s. 1–3.

1973

Działalność frontowych zespołów teatralnych 1 Armii WP w latach 1943–1945, „Zeszyty Naukowe UŁ” [Łódź] 1973, ser. I, z. 96, s. 127–137.

Łódzkie obchody kopernikowskie w 1923 r. w świetle prasy, „Rocznik Łódzki” 1973, t. XVIII (XXI), s. 105–111 (współautor: Paweł Samuś).

Pół wieku działalności nauczycielskiej Profesora Józefa Dutkiewicza, [w:] Józef Dutkiewicz. *Zastępowy nauczyciel PRL*, Łódź 1973, s. 1–7 (współautor: Waldemar Michowicz).

[Rec.] B. M. Tupolew, *Ekspansja niemieckimperializmu w jugowastocznej Europie w koncu XIX – początku XX w.*, Moskwa 1970, ss. 332, „Rocznik Łódzki” 1973, t. XVII (XX), s. 283–285.

1974

Działalność teatrów frontowych 1 i 2 Armii Wojska Polskiego w latach 1943–1945, [w:] *Z lat wojny, okupacji i odbudowy*, Wydawnictwo MON, Warszawa 1974, s. 307–338.
Sesja naukowa poświęcona 50 rocznicy powstania Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich, „Rocznik Łódzki” 1974, t. XIX (XXIII), s. 277–280.

1975

Łódź wobec plebiscytów na Warmii i Mazurach oraz na Powiślu w 1920 r., „Komunikaty Mazursko-Warmińskie” 1975, nr 2 (128), s. 209–219 (współautor: Paweł Samuś).
Mocarstwa zachodnioeuropejskie a rewolucja 1905–1907 r. na ziemiach polskich, [w:] *Rewolucja 1905–1907 r. w Łodzi i okręgu*, pod red. B. Wachowskiej, Wydawnictwo Łódzkie, Łódź 1975, s. 163–193.
Próby porozumienia angielsko-rosyjskiego w 1903–1904 r., „Zeszyty Naukowe UŁ” [Łódź] 1975, ser. I, z. 111, s. 41–53.
Sesja naukowa poświęcona 550-leciu Łodzi, „Rocznik Łódzki” 1975, t. XX (XXIII), s. 408–412.

1976

[Rec.] *Pierwaja ruskaja rewolucija i jeje istoriczeskoje znaczenije. Sbornik dokumentow i materialow*, Moskwa 1975, ss. 519, „Rocznik Łódzki” 1976, t. XXI (XXIV), s. 239–242.

1977

Przemiany gospodarczo-społeczne we wsi Piecki, „Problemy Społeczno-Ekonomiczne Polski Północnej” 1977, z. 7, s. 162–166.

1978

Makiedonskij waproš w angło-russkich otnoszenijach 1876–1878 gg., [w:] *Makedonija wo istocznata kriza, 1878–1881*, Skopje 1978, s. 469–471.
Misja gen. Mikołaja Stoletowa w Kabulu w 1878 r. Z dziejów stosunków angielsko-rosyjskich, „Acta Universitatis Lodziensis” [Łódź] 1978, ser. I, z. 18, s. 113–122.
Sir Arthur Nicolson – ambasador W. Brytanii w Rosji (1906–1910), „Acta Universitatis Lodziensis” [Łódź] 1978, ser. I, z. 27, s. 111–129.
Zespoły teatralne Domów Żołnierza WP w latach 1945–1949, „Acta Universitatis Lodziensis” [Łódź] 1978, ser. I, z. 8, s. 101–112.
[Rec.] *Międzynarodowy ruch robotniczy*, Warszawa 1976, t. 1, ss. 815; t. 2, ss. 855, „Rocznik Łódzki” 1978, t. XXIV (XXVII), s. 221–226.

1979

- Międzynarodowy aspekt antagonizmu brytyjsko-rosyjskiego na przełomie XIX i XX w.*, „Acta Universitatis Lodziensis” [Łódź] 1979, ser. I, z. 52, s. 31–43.
- Sprawa porozumienia angielsko-rosyjskiego w latach 1903–1907*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 1979, ss. 147.

1980

- Wydział Filozoficzno-Historyczny. Organizacja, nauka, kształcenie*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 1980, ss. 15.
- Z działalności Polskiego Biura Prasowego w Sofii w latach 1915–1918*, „Acta Universitatis Lodziensis” 1980, Folia Historica 1, s. 41–50.
- [Rec.] *Komintern. KIM i młodzieżowe dżwizenije 1919–1943. Sbornik dokumentow, Moskwa 1977, t. 1, ss. 463; t. 2, ss. 319*, „Rocznik Łódzki” 1980, t. XXVI (XXIX), s. 358–361.

1981

- Dyplomacja francuska a „plan MacDonalda” z 16 III 1933 r.*, „Acta Universitatis Lodziensis” 1981, Folia Historica 8, s. 73–92.
- Konferencja w Algieras (16 I – 7 IV 1906 r.) a Rosja*, „Acta Universitatis Lodziensis” 1981, Folia Historica 3, s. 47–58.
- Polityka bałkańska Rosji a problem macedoński (1876–1879 r.)*, [w:] *Kresnienskoto wostanije wo Makedonija*, Skopje 1981, s. 387–396.
- Rosja a sprawa ograniczenia zbrojeń na konferencji haskiej w 1907 r.*, „Acta Universitatis Lodziensis” 1981, Folia Historica 10, s. 65–87.

1983

- Jean Jaurès – polityk i myśliciel*, Wydawnictwo Łódzkie, Łódź 1983, ss. 283.
- Taktyka dyplomacji francuskiej na Konferencji Rozbrojeniowej w Genewie (1932–1937)*, „Acta Universitatis Lodziensis” 1983, Folia Historica 17, s. 159–181.

1984

- Antymilitaryzm Jeana Jaurès’a (1859–1914)*, „Acta Universitatis Lodziensis” 1984, Folia Historica 19, s. 125–140.
- Francuska koncepcja Ligi Narodów w latach 1918–1919*, „Acta Universitatis Lodziensis” 1984, Folia Historica 18, s. 119–138.

1985

Revolucja 1905–1907 w Polsce a mocarstwa zachodnie, Wydawnictwo Łódzkie, Łódź 1985, ss. 42.

[Rec.] M. Väisse, *Securité d'Abord. La politique française en matiere de désarmement, 9 décembre 1930 – 17 avril 1934, Paris 1981*, ss. XV, 653, „Kwartalnik Historyczny” 1985, R. XCII, nr 2, s. 457–462.

1986

Dyplomacja francuska a pierwsze „prace rozbrojeniowe” w Lidze Narodów (1920–1922), „Acta Universitatis Lodziensis” 1986, Folia Historica 24, s. 121–132.

Percepcja współczesnych stosunków międzynarodowych w środowisku młodzieży. Wstępna analiza badań ankietowych obozu naukowego w Lubiatowie, „Rocznik Łódzki” 1986, t. XXXV (XXXVIII), s. 306–309.

Stanowisko Francji wobec waszyngtońskiej konferencji rozbrojeniowej (12 XI – 6 II 1922), „Acta Universitatis Lodziensis” 1986, Folia Historica 28, s. 13–33.

1987

Dyplomacja francuska wobec Konferencji Rozbrojeniowej w Genewie (2 II 1932 – 31 V 1937), Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 1987, ss. 426.

Mocarstwa zachodnioeuropejskie a rewolucja 1905–1907 w Rosji. Aspekt dyplomatyczny, „Acta Universitatis Lodziensis” 1987, Folia Historica 30, s. 49–58.

Polskie oceny stanowiska Francji podczas waszyngtońskiej konferencji rozbrojeniowej (12 XI 1921 – 6 II 1922), „Rocznik Łódzki” 1987, t. XXXVII, s. 172–180.

1988

Aus der Geschichte der französischer Völkerbundbewegung in dem Jahren 1916–1919, „Polnische Weststudien” 1988, Bd. VII, H. 2, s. 213–226.

De certains problèmes des relations polono-bulgares de l'entre-deux-guerres, „Bulgarian Historical Review” 1988, nr 2, s. 79–86.

De l'histoire du mouvement français pour la Société des Nations dans les années 1916–1919, „Polish Western Affairs. La Pologne et les Affaires Occidentales” 1988, n° 2, s. 199–218.

Gen. Władysław Sikorski's Views on Disarmament in Inter-War Period, „Polish Peace Research Studies” 1988, Vol. 1, No 1, s. 165–176.

Kierunki badań nad historią powszechną nowożytną i najnowszą, [w:] *Osiągnięcia naukowe i dydaktyczne Instytutu Historii UŁ w latach 1948–1988*, „Acta Universitatis Lodziensis” 1988, Folia Historica 31, s. 24–28.

Problem rozbrojenia w polityce zagranicznej Polski (1919–1925), „Kwartalnik Historyczny” 1988, R. XCV, nr 3, s. 47–71.

[Rec.] T. Łoś-Nowak, *Problem rozbrojenia w polskiej polityce zagranicznej*, Warszawa 1985, ss. 180, „Polish Peace Research Studies” 1988, Vol. 1, No 1, s. 196.

[Rec.] W. Multan, *Porozumienia rozbrojeniowe po drugiej wojnie światowej*, Warszawa 1985, ss. 400, „Polish Peace Research Studies” 1988, Vol. 1, No 1, s. 196.

1989

- Francja wobec wojny domowej w Hiszpanii (1936–1939)*, [w:] *Wojna domowa w Hiszpanii 1936–1939 w polityce międzynarodowej*, pod red. A. Czubińskiego, Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań 1989, s. 107–125.
- [Rec.] *E. B. Hass, Why we still need the United Nations. The Collective Management of International Conflict, 1945–1984*, Berkeley 1986, 104 pp., „Polish Peace Research Studies” 1989, Vol. 1, No 2, s. 164–166.
- [Rec.] *Europa między konfrontacją a współpracą. Spotkanie madryckie KBWE. Doświadczenia i perspektywy*, pod red. A. D. Rotfelda, Warszawa 1986, „Polish Peace Research Studies” 1989, Vol. 2, No 1, s. 126.
- [Rec.] *K. Łastawski, Socjaldemokracja wobec bezpieczeństwa Europy po II wojnie światowej*, Warszawa 1986, ss. 253, „Polish Peace Research Studies” 1989, Vol. 2, No 1, s. 127.
- [Rec.] *Międzynarodowe czynniki bezpieczeństwa Polski*, pod red. A. D. Rotfelda, Warszawa 1986, ss. 223, „Polish Peace Research Studies” 1989, Vol. 2, No 1, s. 126.
- [Rec.] *R. Rosa, Dialektyka wojny i pokoju. Studium z radzieckiej filozofii pokoju*, Warszawa 1987, ss. 292, „Polish Peace Research Studies” 1989, Vol. 2, No 1, s. 127.
- [Rec.] *Wychowanie dla pokoju. Materiały z sympozjum naukowego. Kraków 26–27 IX 1985*, Warszawa 1986, „Polish Peace Research Studies” 1989, Vol. 2, No 1, s. 126.

1990

- La diplomatie polonaise face à la politique française du désarmement dans l'entre-deux-guerres*, „Polish Western Affairs. La Pologne et les Affaires Occidentales” 1990, n° 1–2, s. 113–122.

19

1991

- Dyplomacja polska a waszyngtońska konferencja rozbrojeniowa (12 XI 1921 – 6 II 1922)*, „Acta Universitatis Lodziensis” 1991, Folia Historica 42, s. 91–99.
- Francja a taktyka Niemiec w Komisji Przygotowawczej Konferencji Rozbrojeniowej (1926–1930)*, [w:] *Niemcy w polityce międzynarodowej 1919–1939*, pod red. S. Sierpowskiego, t. 1, *Era Stresemanna*, Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań 1991, s. 325–345.
- Francuskie projekty organizacji bezpieczeństwa zbiorowego w dwudziestoleciu międzywojennym*, „Przegląd Zachodni” 1991, R. XLVII, nr 3, s. 43–71.
- Polonia francuska wobec święta 3 Maja w dwudziestoleciu międzywojennym*, „Acta Universitatis Lodziensis” 1991, Folia Historica 40, s. 127–13
- Polonia zachodnioeuropejska wobec święta 3 Maja w okresie międzywojennym*, [w:] *Konstytucja 3 Maja w tradycji i kulturze polskiej*, pod red. A. Barszczewskiej-Krupy, Wydawnictwo Łódzkie, Łódź 1991, s. 382–389.

1992

- Dyplomacja francuska wobec tzw. paktu Ribbentrop-Mołotow*, [w:] *Niemcy w polityce międzynarodowej 1919–1939*, pod red. S. Sierpowskiego, t. 4, *Na przełomie pokoju i wojny 1939–1941*, Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań 1992, s. 307–317.

Sprawa porozumienia z Niemcami w dyplomacji Pierre'a Laval'a (1934–1935), [w:] *Niemcy w polityce międzynarodowej 1919–1939*, pod red. S. Sierpowskiego, t. 3, *W dobie Monachium*, Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań 1992, s. 67–75.

Wielkie mocarstwa wobec żądań zbrojeniowych Niemiec (1932–1934), [w:] *Niemcy w polityce międzynarodowej 1919–1939*, pod red. S. Sierpowskiego, t. 2, *Lata wielkiego kryzysu*, Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań 1992, s. 95–108.

Zagadnienie bezpieczeństwa zbiorowego w Europie w polityce zagranicznej Francji, 1919–1939, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 1992, ss. 178.

[Rec.] *Strengthening the Biological Weapons Convention by Confidence – Building Measures*, ed. Erhard Geissler. SIPRI, Oxford University Press 1990, ss. 206, „Przegląd Zachodni” 1992, nr 4, s. 235–236.

1993

Międzynarodowe aspekty odbudowy niepodległego państwa polskiego, [w:] *75-lecie odzyskania niepodległości przez Polskę. Materiały z sesji naukowej. Łódź 12 listopada 1993 r.*, pod red. K. Badziaka i J. Szymczaka, Łódź 1993, s. 29–40.

Stosunki polsko-bułgarskie w okresie międzywojennym. Zarys wybranych problemów, „Prace Naukowe Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Częstochowie” 1993, Ser.: Zeszyty Historyczne, z. 1, s. 179–193.

20

1994

Francuzsko-sowieckije razchożdienija po diełu razoruženija w period mieżdu dwumia wojnami, „Acta Universitatis Lodziensis” 1994, Folia Historica 51, s. 111–119.

Polish Diplomacy and the First Disarmament Initiatives of the League of Nations (1920–1925), „Polish Peace Research Studies” 1989–1992, Vol. 1–4 [Łódź 1994], s. 131–148.

Projekty rozbrojeniowe Stanów Zjednoczonych w dwudziestoleciu międzywojennym, „Przegląd Zachodni” 1994, nr 1, s. 1–14.

1995

Dyplomacja polska wobec Międzynarodowego Instytutu Współpracy Intelktualnej w Paryżu (1925–1939), „Studia Historyczne” 1995, R. XXXVIII, z. 1 (148), s. 73–88.

Rozbieżności pomiędzy Francją i Stanami Zjednoczonymi w sprawie rozbrojenia w dwudziestoleciu międzywojennym, „Acta Universitatis Lodziensis” 1995, Folia Historica 53, s. 113–127.

Z historii francuskiej „dyplomacji kulturalnej” w Polsce w dwudziestoleciu międzywojennym, „Przegląd Zachodni” 1995, nr 1, s. 117–132.

[Red. naukowa] *Historia powszechna nowożytna i najnowsza*, „Acta Universitatis Lodziensis” 1995, Folia Historica 53, ss. 163.

1996

Dyplomacja polska wobec sowieckich inicjatyw rozbrojeniowych w okresie międzywojennym, „Acta Universitatis Lodziensis” 1996, Folia Historica 55, s. 91–103.

Francja w koncepcjach politycznych Augusta Zaleskiego, [w:] *U źródeł polskiej nowoczesnej myśli politycznej w XIX i XX wieku*, pod red. M. Baumgarta i J. Jekiela, Szczecin 1996, s. 195–208.

Warszawa – Paryż – Genewa. *Sojusz polsko-francuski a problem rozbrojenia w dwudziestoleciu międzywojennym (1919–1937)*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 1996, ss. 177.

[Rec.] H. Bułhak, *Polska – Francja. Z dziejów sojuszu 1922–1939, cz. 1 (1922–1932)*, Wydawnictwo Fundacji „Historia Pro Futuro”, Warszawa 1995, ss. 321, „Przegląd Zachodni” 1996, nr 3 (280), s. 155–158.

1997

Francja a kwestia ograniczenia zbrojeń na konferencji haskiej w roku 1899, [w:] *W kręgu historii, historiografii i polityki*, Łódź 1997, s. 300–309.

Geneza międzynarodowej Konwencji o wykorzystaniu radiofonii w interesie pokoju z 23 września 1936 r., [w:] *Pokój i sprawiedliwość przez prawo międzynarodowe. Zbiór studiów z okazji sześćdziesiątej rocznicy urodzin Profesora Janusza Gilasa*, pod red. C. Mika, Toruń 1997, s. 39–50.

Z historii Instytutu Francuskiego w Warszawie w okresie międzywojennym, „Acta Universitatis Lodziensis” 1997, Folia Historica 59, s. 83–95.

[Red. naukowa] *Historia powszechna XX w.*, „Acta Universitatis Lodziensis” 1997, Folia Historica 59, ss. 131.

21

1998

„Dwudziestoletni program dla osiągnięcia pokoju” Trygve Halvdana Lie z 1950 r., „Acta Universitatis Lodziensis” 1998, Folia Historica 61, s. 245–256

Wersalski system ochrony mniejszości narodowych w Europie, [w:] *Centrum i regiony narodowościowe w Europie od XVIII do XX wieku*, pod redakcją E. Wiśniewskiego, Łódź 1998, s. 146–158.

Znaczenie Locarno dla międzynarodowych negocjacji rozbrojeniowych (1926–1933), [w:] *Locarno z perspektywy siedemdziesięciu lat*, pod red. M. Baumgarta, Szczecin 1998, s. 71–84.

Z polityki rządu RP na uchodźstwie wobec UNRRA (1943–1945), „Przegląd Zachodni” 1998, nr 3, s. 89–112.

1999

Kwestia powojennej organizacji bezpieczeństwa w polityce zagranicznej rządu RP na uchodźstwie 1939–1945, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 1999, ss. 137.

Polityka polska wobec kształtowania się idei ONZ (1941–1945), [w:] *Historia dyplomacji polskiej*, t. V, 1939–1945, pod red. W. Michowicza, PWN, Warszawa 1999, s. 690–710.

[Red. naukowa] *Studia z historii powszechnej XIX–XX wieku*, „Acta Universitatis Lodziensis” 1999, Folia Historica 65, ss. 174.

2000

- Geneza, organizacja, cele i zasady działania Polskiej Komisji Międzynarodowej Współpracy Intelktualnej (1924–1939)*, „Nauka Polska. Jej potrzeby, organizacja i rozwój” 2000, t. IX (XXXIV), s. 74–93.
- Grecja w opisach podróżniczych Polaków w XIX w.*, [w:] *Europa w krzywym zwierciadle XIX i XX wieku*, pod red. A. Barszczewskiej-Krupy, Łódź 2000, s. 25–36.
- Koncepcja Centralnoeuropejskiej Federacji i w polityczeskich planach prawitielstwa gienierała Władysława Sikorskiego (1939–1943 gg.)*, [w:] *Modernizacja w Centralnoj i Wostocznoej Jewropie. Idei, Programmy, Realizacja*, red. G. F. Matwiejew, Moskwa 2000, s. 109–133.
- Koncepcja powojennej organizacji bezpieczeństwa w planach politycznych rządu RP na uchodźstwie (1943–1945)*, „Studia Historyczne” 2000, R. LXIII, z. 1 (167), s. 79–105.
- Stanowisko Francji w sprawie powołania Międzynarodowej Komisji Współpracy Intelktualnej Ligi Narodów (1919–1922)*, [w:] *W kręgu polityki, dyplomacji i historii XX w. Księga Jubileuszowa Profesora Waldemara Michowicza*, pod red. B. Rakowskiego i A. Skrzypka, Łódź 2000, s. 141–153.

2001

- Ośrodki międzynarodowej współpracy intelektualnej w Europie (1919–1939)*, [w:] *Europa w XX wieku. Główne kierunki rozwoju (ekologia, gospodarka, kultura, polityka)*, pod red. E. Wiśniewskiego, Wydawnictwo Instytut Historii UE, Łódź 2001, s. 47–56.
- 22 *Polska Komisja Międzynarodowej Współpracy Intelktualnej (1924–1939)*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2001, ss. 133.
- [Rec.] *Eugeniusz Ponczek, Polska myśl o pokoju w latach drugiej wojny światowej (1939–1945)*, Łódź 1999, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, ss. 424, „Dzieje Najnowsze” 2001, R. XXXIII, nr 2, s. 190–193.

2002

- Historia państw świata w XX wieku. Grecja*, Wydawnictwo TRIO, Warszawa 2002, ss. 284.
- Koncepcja powojennego demokratycznego ładu międzynarodowego rządu RP na uchodźstwie (1939–1945)*, „Przegląd Humanistyczny” 2002, R. XLVI, nr 5 (374), s. 109–116.
- Monako*, [w:] *Historia Małych Krajów Europy*, pod red. Józefa Łaptosa, Ossolineum, Wrocław–Warszawa–Kraków 2002, s. 383–464.
- Polska w systemie międzynarodowej współpracy intelektualnej Ligi Narodów (1922–1939)*, „Dzieje Najnowsze” 2002, R. XXXIV, nr 2, s. 3–22.
- Stanowisko Trygve Halvdana Lie w sprawie powojennej organizacji bezpieczeństwa (1940–1945)*, [w:] *Między wielką polityką a narodowym partykularyzmem*, pod red. J. Kiwerskiej i B. Koszela, Poznań 2002, s. 340–347.
- Zagadnienie bezpieczeństwa zbiorowego w stosunkach międzynarodowych (1919–1939)*, „Przegląd Nauk Historycznych” [Łódź] 2002, R. I, nr 2, s. 129–151.
- [Red. naukowa] *Studia i szkice z historii powszechnej XX wieku*, „Acta Universitatis Lodzianensis” 2002, Folia Historica 75, ss. 190.
- [Red. naukowa] *Z polityki zagranicznej Wielkiej Brytanii w I połowie XX wieku. Studia i szkice*, pod red. A. M. Brzezińskiego, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2002, ss. 189.

2003

- [Rec.] Katarzyna Jedynakiewicz, *Intelektualista a polityka. Działalność emigracyjna Klausa Manna (1933–1949)*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2002, ss. 264, „Przegląd Nauk Historycznych” 2003, R. II, nr 2 (4), s. 269–273.
- [Rec.] *Raporty roczne Ambasady Brytyjskiej w Warszawie 1945–1970*, oprac. M. Nurek, Naczelna Dyrekcja Archiwów Państwowych, Warszawa 2003, ss. 489, „Przegląd Nauk Historycznych” 2003, R. III, nr 2 (6), s. 206–211.
- [Red. naukowa] *Czechosłowacja w stosunkach międzynarodowych w pierwszej połowie XX wieku. Studia i szkice*, pod red. A. M. Brzezińskiego, Wydawnictwo Naukowe Semper, Warszawa 2003, ss. 141.

2004

- Dyplomacja polska wobec działań Ligi Narodów na rzecz międzynarodowej współpracy intelektualnej (1921–1939)*, [w:] *Studia z dziejów Polski i Europy w XIX i XX wieku. Księga dedykowana Profesorowi Piotrowi Wandyczowi*, pod red. J. Farysia, ks. R. Nira i M. Szczerbińskiego, Gorzów Wielkopolski 2004, s. 447–454.
- Karol Lutostański – *prezes Polskiej Komisji Międzynarodowej Współpracy Intelektualnej (1924–1939)*, „Przegląd Nauk Historycznych” 2004, R. III, nr 1 (5), s. 107–119.
- Karta Atlantyczna z 14 sierpnia 1941 roku w ocenie rządu RP na uchodźstwie*, [w:] *Pokolenia spełnionego obowiązku. Studia z dziejów Polski i Polaków w kraju i na obczyźnie w XX wieku, dedykowane Profesorowi Józefowi Garlińskiemu*, pod red. J. Farysia, R. Nira i M. Szczerbińskiego, Gorzów Wielkopolski 2004, s. 285–292.
- Rząd Tomasza Arciszewskiego wobec konferencji założycielskiej ONZ w San Francisco (25 kwietnia – 26 czerwca 1945 r.)*, [w:] *Nadzieje, złudzenia, rzeczywistość. Studia z historii Polski XX wieku. Księga dedykowana Profesorowi Tadeuszowi Wyrwie*, pod red. W. Hładkiewicz i M. Szczerbińskiego, Gorzów Wielkopolski 2004, s. 335–343.

23

2005

- Profesor Waldemar Michowicz (1929–2005)*, „Przegląd Nauk Historycznych” 2005, R. IV, nr 2 (8), s. 241–246 (współautor: Sławomir M. Nowinowski).
- Z historii stanowiska Francji wobec wydarzeń 1905–1907 roku na ziemiach polskich*, [w:] *Ku Niepodległej. Ścieżki polskie i francuskie 1895–1918*, pod red. M. Willaume, Lublin 2005, s. 457–463.
- [Rec.] Paweł Chmielewski, *Dyplomacja sowiecka w Radzie Bezpieczeństwa ONZ wobec zadań utrzymania pokoju i bezpieczeństwa międzynarodowego u progu „zimnej wojny”*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2005, t. 1, ss. 250; t. 2, ss. 592, „Przegląd Nauk Historycznych” 2005, R. IV, nr 1 (7), s. 183–188.

2006

- Dyplomacja polska wobec form i organizacji międzynarodowej współpracy intelektualnej Ligi Narodów w okresie międzywojennym (1922–1939)*, [w:] *Polska dyplomacja kulturalna po roku 1918. Osiągnięcia, potrzeby, perspektywy*, pod red. A. Koseskiego i A. Stawarza, Warszawa–Pułtusk 2006, s. 7–18.

- Dyplomacja Stanów Zjednoczonych wobec francuskich aspiracji nuklearnych (1945–1960)*, [w:] *Zakończenie II wojny światowej. Polityka i dyplomacja międzynarodowa 1945–2005*, pod red. M. Nurka, Gdańsk 2006, s. 242–253.
- Z działalności Marii Skłodowskiej-Curie w Komisji Międzynarodowej Współpracy Intelektualnej Ligi Narodów (1922–1934)*, „Przegląd Nauk Historycznych” 2006, R. V, nr 2 (10), s. 143–163.
- Z działań Trygve Halvdana Lie na rzecz wzmocnienia autorytetu ONZ (1946–1953)*, [w:] *Na szachownicy dziejów i międzynarodowej polityki. Księga dedykowana Profesorowi Zbigniewowi Brzezińskiemu*, pod red. J. Farysia, H. Kocója i M. Szczerbińskiego, Gorzów Wielkopolski 2006, s. 157–167.
- Z genezy Haskiej Konferencji Pokojowej w roku 1907. Spór w kwestii ograniczenia zbrojeń*, [w:] *Z dziejów Rosji i Polski w XX wieku. Księga dedykowana Profesorowi Richardowi Pipesowi*, pod red. H. Kocója, R. Małka i M. Szczerbińskiego, Gorzów Wielkopolski 2006, s. 79–87.

2007

- Monako*, [w:] *Historia Małych Krajów Europy*, pod red. Józefa Łaptosa, Ossolineum, wyd. II poprawione i uzupełnione, Wrocław–Warszawa–Kraków 2007, s. 395–472.

2008

- Aristide Briand*, [w:] *Laureaci Pokojowej Nagrody Nobla*, pod red. W. Michowicza i R. Łosia, Łódź 2008, s. 118–121.
- Dyplomacja polska wobec Międzynarodowego Instytutu Kinematografii Edukacyjnej Ligi Narodów (1928–1937)*, „Przegląd Nauk Historycznych” 2008, R. VII, nr 2, s. 113–129.
- Linus Carl Pauling*, [w:] *Laureaci Pokojowej Nagrody Nobla*, pod red. W. Michowicza i R. Łosia, Łódź 2008, s. 245–248.
- Mairead Corrigan*, [w:] *Laureaci Pokojowej Nagrody Nobla*, pod red. W. Michowicza i R. Łosia, Łódź 2008, s. 297–300.
- Nadanie tytułu doktora honoris causa Uniwersytetu Łódzkiego Profesorowi Tadeuszowi Wyrwie. Życiorys naukowy Profesora Tadeusza Wyrwy. Tekst laudacji*, „Przegląd Nauk Historycznych” 2008, R. VII, nr 1, s. 242–249.
- Paul Henri Benjamin Balluet d’Estournelles de Constant*, [w:] *Laureaci Pokojowej Nagrody Nobla*, pod red. W. Michowicza i R. Łosia, Łódź 2008, s. 65–67.
- Problem bezpieczeństwa zbiorowego w polskiej polityce zagranicznej okresu międzywojennego*, [w:] *Z najnowszych dziejów Polski. Szkice historyczno-politologiczne*, pod red. P. A. Leszczyńskiego i M. Szczerbińskiego, Gorzów Wielkopolski 2008, s. 57–67.
- René Samuel Cassin*, [w:] *Laureaci Pokojowej Nagrody Nobla*, pod red. W. Michowicza i R. Łosia, Łódź 2008, s. 262–264.
- [Rec.] *Jan Piskurewicz, Między nauką a polityką. Maria Skłodowska-Curie w laboratorium i w Lidze Narodów*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2007, ss. 248, „Przegląd Nauk Historycznych” 2008, R. VII, nr 2, s. 211–218.
- [Red. naukowa] *John Lukacs, Czerwiec 1941. Hitler i Stalin*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2008, ss. 163.

2009

- Aktywność Kongresu Polonii Amerykańskiej podczas konferencji w San Francisco (25 kwietnia – 26 czerwca 1945 r.), [w:] *Wspólne drogi Polaków w kraju i na obczyźnie (1918–2008). Studia historyczne i politologiczne*, pod red. L. Kacprzaka i M. Szczerbińskiego, Piła–Gorzów Wielkopolski 2009, s. 217–232.
- Z genezy *Rassemblement Universel pour la Paix* w 1936 roku, [w:] *W kręgu idei, polityki i woj-ska. Studia ofiarowane Profesorowi Januszowi Farysiowi w siedemdziesiątą rocznicę urodzin*, pod red. T. Sikorskiego, H. Walczaka i A. Wątor, Szczecin 2009, s. 385–396.
- Z historii „Polskiego Towarzystwa Ochrony Prawa Autorskiego” (1927–1939), [w:] *Wspólne drogi Polaków w kraju i na obczyźnie (1918–2008). Studia historyczne i politologiczne*, pod red. L. Kacprzaka i M. Szczerbińskiego, Piła–Gorzów Wielkopolski 2009, s. 47–53.
- [Rec.] *Radosław Paweł Żurawski vel Grajewski, Brytyjsko-czechosłowackie stosunki dyplomatyczne (październik 1938 – maj 1945)*, Wydawnictwo DiG, Warszawa 2008, ss. 651+3 nlb, „Przegląd Nauk Historycznych” 2009, R. VIII, nr 1, s. 173–178.
- [Red. naukowa] *Evan Mawdsley, Wojna nazistowsko-sowiecka 1941–1945*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2009, ss. 597.

2010

- Oskar Halecki – inicjator polsko-szwajcarskiej współpracy intelektualnej w ramach Ligi Narodów, „Przegląd Nauk Historycznych” 2010, R. IX, nr 1, s. 181–199.
- Oskar Halecki – sekretarz Komisji Międzynarodowej Współpracy Intelektualnej Ligi Narodów (1922–1924), „Kwartalnik Historii Nauki i Techniki” 2010, R. 55, nr 1, s. 7–35.
- Trygve Halvdan Lie – the first UN Secretary General (1946–1953), [w:] *United Nations Organisation and the International Security System*, eds. W. Michowicz, J. Symonides, R. Łoś, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2010, s. 195–212.
- [Rec.] *Mieczysław Nurek, Gorycz zwycięstwa. Los Polskich Sił Zbrojnych na Zachodzie po II wojnie światowej 1945–1949*, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 2009, ss. 718, „Przegląd Nauk Historycznych” 2009, R. VIII, nr 2, s. 246–253.
- [Rec.] *Niemcy jako problem międzynarodowy po II wojnie światowej*, pod red. S. Sierpowskiego, Instytut Historii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, Poznań 2010, ss. 305, „Przegląd Nauk Historycznych” 2011, R. X, nr 1, s. 242–251.

25

2011

- Działalność Oskara Haleckiego w Lidze Narodów (1922–1924) w sprawie rewizji Konwencji Brukselskich z 1886 roku*, „Nauka Polska. Jej Potrzeby, Organizacja i Rozwój” 2011, t. XX (XLV), s. 101–112.
- Maria Skłodowska-Curie a polski projekt „rozbrojenia moralnego” w Lidze Narodów (1931–1933)*, „Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska” 2010, Sectio F, Vol. LXVI, z. 1 [Lublin 2011], s. 119–138.
- Tadeusz Wyrwa (15 III 1926 – 20 XI 2010)*, „Kwartalnik Historyczny” 2011, R. CXVIII, z. 2, s. 169–175.
- [Red. naukowa] *Evan Mawdsley, II wojna światowa. Nowe ujęcie*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2011, ss. 488.

2012

- Sprawy polskie w działalności Oskara Haleckiego – sekretarza Komisji Międzynarodowej Współpracy Intelektualnej Ligi Narodów (1922–1924)*, [w:] Oskar Halecki i jego wizja Europy, pod red. M. Dąbrowskiej, t. 1, Instytut Pamięci Narodowej, Warszawa–Łódź 2012, s. 38–55.
- [Rec.] Jędrzej Paszkiewicz, *Grecja a bezpieczeństwo międzynarodowe na Bałkanach 1923–1936*, Instytut Historii UAM, Poznań 2012, ss. 314, „Przegląd Nauk Historycznych” 2013, R. XII, nr 1, s. 302–309.
- [Rec.] Jan Piskurewicz, *Z ziemi włoskiej do Polski. Artur Wołyński i jego działalność w Italii w drugiej połowie XIX wieku*, Wydawnictwo Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego, Warszawa 2012, ss. 311, „Przegląd Nauk Historycznych” 2012, R. XI, nr 2, s. 221–228.
- [Rec.] Patrycja Domejko-Kozera, *Polityka zagraniczna Hiszpanii w okresie rządów Felipe Gonzaleza (1982–1996)*, Wydawnictwo Naukowe Semper, Warszawa 2011, ss. 311, „Przegląd Nauk Historycznych” 2012, R. XI, nr 1, s. 200–206.
- [Red. naukowa] *Od Chin po Gibraltar. Brytyjska polityka zagraniczna w I połowie XX wieku. Studia i szkice*, pod red. A. M. Brzezińskiego, „Acta Universitatis Lodzianensis” 2012, Folia Historica 89, ss. 223.

2013

26

- Koncepcje i działania Oskara Haleckiego w sprawie organizacji i rozwoju międzynarodowej współpracy uniwersyteckiej (1922–1933)*, „Nauka Polska. Jej Potrzeby, Organizacja i Rozwój” 2013, t. XXII (XLVII), s. 93–112.
- Oskar Halecki – rzecznik krajów Europy Środkowej i Wschodniej w Komisji Międzynarodowej Współpracy Intelektualnej Ligi Narodów (1922–1925), „Studia z Dziejów Rosji i Europy Środkowo-Wschodniej” 2013, t. XLVIII, s. 117–141.
- [Rec.] Małgorzata Nossowska, *O Francuzce, która pokochała Polskę. Rosa Bailly i stowarzyszenie Les Amis de la Pologne*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2012, ss. 452, „Przegląd Nauk Historycznych” 2013, R. XII, nr 2, s. 291–299.

2014

- Brand Whitlock – poseł Stanów Zjednoczonych w Brukseli w obliczu niemieckiej inwazji i okupacji Belgii w 1914 r.*, [w:] Polska. Europa Środkowa. Europa Zjednoczona. Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Józefowi Łaptosowi, pod red. A. Kozery, W. Prażucha, P. Szyji, przy współpr. E. Sadowskiej, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego, Kraków 2014, s. 171–183.
- Oskar Halecki – katolicki intelektualista wobec polskiego projektu konwencji o rozbrojeniu moralnym w Lidze Narodów (1931–1933), [w:] Oskar Halecki i jego wizja Europy, pod red. M. Dąbrowskiej, t. 2, Instytut Pamięci Narodowej, Warszawa–Łódź 2014, s. 39–66.
- Oskar Halecki – the advocate of Central and Eastern European countries in the International Committee on Intellectual Cooperation of the League of Nations (1922–1925), „Studies into the History Russia and Central-Eastern Europe” 2014, Vol. 48 (1), s. 141–156.
- Sytuacja rosyjskich intelektualistów-emigrantów w świetle ankiety Ligi Narodów z 1923 r.*, [w:] Wokół spraw trudnych, bolesnych i zapomnianych. Studia i szkice, pod red. E. Ko-

- walczyk, L. Ladoruckiej, W. Marciniaka, B. Szubtarskiej i J. Żelazko, Instytut Pamięci Narodowej Oddział w Łodzi – Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2014, s. 665–683.
- Z działalności Oskara Haleckiego w Międzynarodowym Instytucie Współpracy Intelktualnej w Paryżu (1925–1926), [w:] *Oskar Halecki i jego wizja Europy*, pod red. M. Dąbrowskiej, t. 3, Instytut Pamięci Narodowej, Warszawa–Łódź 2014, s. 154–171.
- [Rec.] M. Wołos, *O Piłsudskim, Dmowskim i zamachu majowym. Dyplomacja sowiecka wobec Polski w okresie kryzysu politycznego 1925–1926*, Wydawnictwo Literackie, Kraków 2013, ss. 461, „Przegląd Nauk Historycznych” 2014, R. XIII, nr 2, s. 204–210.

2015

- Organizacja i formy międzynarodowej współpracy intelektualnej w ramach Ligi Narodów (1922–1939)*, „Przegląd Zachodni” [Poznań] 2015, nr 3 (356), s. 7–24.
- „Papież pokoju”. Wizerunek Piusa XI (1922–1939) w publicystyce Oskara Haleckiego, „Przegląd Nauk Historycznych” 2015, R. XIV, nr 1, s. 193–207.
- [Rec.] Przemysław Piotr Damski, „Najbliższe narody” *Stosunki brytyjsko-amerykańskie w dobie prezydentury Theodore’a Roosevelta (1901–1909)*, Wydawnictwo DiG, Warszawa 2014, ss. 319, „Przegląd Nauk Historycznych” 2015, R. XIV, nr 2, s. 316–321.
- [Rec.] Sławomir M. Nowinowski, *Polska w dyplomacji czechosłowackiej 1926–1932*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2013, ss. 370, „Przegląd Nauk Historycznych” 2015, R. XIV, nr 1, s. 234–239.

27

2016

- Oskar Halecki a Liga Narodów. Poglądy i działalność*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2016, ss. 347.
- [Rec.] Paweł Olszewski, *Polityka Stanów Zjednoczonych wobec Turcji i Bliskiego Wschodu w latach 1918–1923*, Instytut Historii i Stosunków Międzynarodowych Uniwersytetu Jana Kochanowskiego. Filia w Piotrkowie Trybunalskim, Piotrków Trybunalski 2015, ss. 526, „Przegląd Nauk Historycznych” 2016, R. XV, nr 1, s. 371–378.

2017

- Liga Narodów w koncepcjach i dyplomacji Józefa Becka (1932–1938)*, [w:] *Płk Józef Beck (1894–1944). Żołnierz, dyplomata, polityk*, pod red. S. M. Nowinowskiego, Instytut Pamięci Narodowej Oddział w Łodzi, Łódź 2017, s. 85–109.